

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїсти
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Актуальні проблеми правоохоронної діяльності»

обов'язкових компонент освітньої програми другого рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

**за темою № 5: Протидія колабораціонізму органами Національної поліції
України»**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
Харківського національного

Харків 2023 рік
СХВАЛЕНО
Вченою радою факультету № 6
Протокол від 20 грудня 2023 року № 12

університету внутрішніх справ
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 14 грудня 2023 року № 13

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Іванов Антон Олександрович.
3. Старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Крут Катерина Олегівна.

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділення поліції №3 Харківського районного управління поліції №1 ГУНП в Харківській області, доктор юридичних наук, старший науковий працівник Прокопенко О.Ю.
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу Факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

План лекції

1. Правові підстави введення правового режиму воєнного стану.
2. Особливості діяльності НП під час правового режиму воєнного стану.
3. Особливості поліцейської діяльності на деокупованих територіях.
4. Взаємодія НПУ з іншими правоохоронними органами під час дії правового режиму воєнного стану при виконанні завдань на деокупованих територіях.
5. Зміни до «кримінального» законодавства, які були внесені Верховною Радою під час війни і пов'язані з воєнним станом.

Література:

Основна:

1. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: загальна частина: навч. посібник / Кол. авт.; // за загал. редакцією д-ра юрид. наук, проф., С.М. Алфьорова. – Дніпропетровськ : 2014. – 216 с.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник / за заг. ред.. Моїсєєва Є.М. / Суцєнко В.Д., Олефір В.І., Константінов С.Ф. та ін. – К.: КНТ, 2008.–264 с.
5. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Мукоїда Р.В., Любчик В.Б., Пишна А.Г., Берєндєєва А.І., Афонін Д.С. / за ред. Корнієнка М.В. Одєса: ОДУВС, 2021. 349 с.

Додаткова:

1. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про правовий режим воєнного стану: закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150389>.
3. Про основи національного спротиву: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20>.
4. Про оборону України: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2107-20>.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2160-20>.

7. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20>.

8. Дисциплінарний статут Національної поліції України: закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

10. Про Національну поліцію: закон України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

11. Про безоплатну правову допомогу: закон України від 02.06.2011 № 3460-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

12. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1455. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vstanovlennya-osoblivogo-rezhimu-vyizdu-i-viyizdu-obmezheniya-s1455-291221>.

13. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-p>.

14. Про охоронну діяльність: закон України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>.

15. Про джерела фінансування органів державної влади: закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/783-14>.

16. Про затвердження Положення про Національну поліцію України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>.

17. Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 834 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-%D0%BF>.

18. Питання забезпечення охорони об'єктів державної та інших форм власності: постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 937. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248634004>.

19. Про заходи щодо вдосконалення охорони об'єктів державної та інших форм власності: постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1993 № 615. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-93-%D0%BF>.

20. Про затвердження Положення про Департамент поліції охорони: наказ Національної поліції України від 06.11.2015 № 43.

21. Положення Про патрульну службу: Наказ МВС України від 02.07.2015 № 796.

22. Про дорожній рух: закон України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

23. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України.— 2005.— № 52.—Ст.565.

24. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395.

25. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України 06.11.2015 № 1376. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

26. Інструкція з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17/conv>.

27. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 № 650. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17/conv>.

28. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1377. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15/conv/paran15#n15>.

29. Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.11.2022 №740.

30. Про Порядок організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України: наказ Головнокомандувача Національної гвардії України від 01.07.2021 №270.

31. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ МВС України № 1089 від 24.12.2019 р. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/download/nakaz-mvs-ukrajini-vid-24122019-1089-pro-2019-80760.html>.

32. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.08.2016 № 773. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/download/nakaz-mvs-ukrajini-vid-10082016-773-pro-2016-60043.html>.

Текст лекції

1. Правові підстави введення правового режиму воєнного стану.

Воєнний стан вводиться на всій території держави або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У законі України «Про правовий режим воєнного стану» **воєнний стан** визначено як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У разі прийняття рішення щодо необхідності введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, за пропозицією Ради національної безпеки і оборони України, Президент України видає указ про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях і негайно звертається до Верховної Ради України щодо його затвердження, одночасно подаючи відповідний проєкт закону.

У разі введення воєнного стану військове командування разом із військовими адміністраціями (в разі їх утворення) можуть самотійно або із залученням інших органів державної влади запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини та громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану:

1) встановлювати посилену охорону важливих об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їх роботи;

2) запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб, не залучених до роботи в оборонній сфері та сфері забезпечення життєдіяльності населення не заброньованих за підприємствами, установами та організаціями на період дії воєнного стану, з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли в період дії воєнного

стану, та залучати їх в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт, що виконуються для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів і сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та системи забезпечення життєдіяльності населення і не потребують, як правило, спеціальної професійної підготовки осіб. За працівниками, залученими до виконання суспільно корисних робіт, на час виконання таких робіт зберігається попереднє місце роботи (посада);

3) використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінювати режим їхньої роботи, проводити інші зміни виробничої діяльності, а також умов праці відповідно до законодавства про працю;

4) примусово відчужувати майно, що перебуває у приватній або комунальній власності, вилучати майно державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видавати про це відповідні документи встановленого зразка;

5) запроваджувати комендантську годину (заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлювати спеціальний режим світломаскування;

6) встановлювати особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів;

7) перевіряти документи в осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України;

8) забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів;

9) порушувати в порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету й

територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права та свободи людини, здоров'я населення;

10) встановлювати заборону або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб на території, на якій діє воєнний стан;

11) регулювати роботу підприємств телекомунікацій, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації, а також використовувати місцеві радіостанції, телевізійні центри та друкарні для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення; забороняти роботу приймально-передавальних радіостанцій особистого й колективного користування та передачу інформації через комп'ютерні мережі;

12) у разі порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану вилучати у підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремих громадян телекомунікаційне обладнання, телевізійну, відео- й аудіоапаратуру, комп'ютери, а також, у разі потреби, інші технічні засоби зв'язку;

13) забороняти торгівлю зброєю, сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі;

14) встановлювати особливий режим у сфері виробництва та реалізації лікарських засобів, які мають у своєму складі наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, інші сильнодіючі речовини, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

15) вилучати у підприємств, установ і організацій навчальну та бойову техніку, вибухові, радіоактивні речовини й матеріали, сильнодіючі хімічні та отруйні речовини;

16) забороняти громадянам, які перебувають на військовому або спеціальному обліку в Міністерстві оборони України, Службі безпеки України чи Службі зовнішньої розвідки України, змінювати місце проживання (місце

перебування) без дозволу військового комісара або керівника відповідного органу Служби безпеки України чи Служби зовнішньої розвідки України; обмежувати проходження альтернативної (невійськової) служби;

17) встановлювати для фізичних і юридичних осіб військово-квартирну повинність з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу правоохоронних органів, особового складу служби цивільного захисту, евакуйованого населення та розміщення військових частин, підрозділів і установ;

18) встановлювати порядок використання фонду захисних споруд цивільного захисту;

19) проводити евакуацію населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення, згідно з переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України;

20) запроваджувати в разі необхідності нормоване забезпечення населення основними продовольчими й непродовольчими товарами, лікарськими засобами та виробами медичного призначення;

21) усувати з посад керівників підприємств, установ і організацій за неналежне виконання ними визначених цим Законом обов'язків та призначати виконавців обов'язків керівників зазначених підприємств, установ і організацій;

22) вживати додаткових заходів щодо посилення охорони державної таємниці;

23) інтернувати (примусово оселяти) громадян іноземної держави, яка загрожує нападом чи здійснює агресію проти України;

24) здійснювати обов'язкову евакуацію затриманих осіб, які перебувають в ізоляторах тимчасового тримання; підозрюваних, обвинувачених осіб, щодо яких застосовано запобіжний захід – тримання під вартою, які перебувають у слідчих ізоляторах; етапування засуджених осіб, які відбувають такі покарання, як арешт, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк і довічне ув'язнення, з установ виконання покарань, розташованих у місцевостях, наближених до районів, де ведуться бойові дії, до відповідних установ, які розташовані в безпечній місцевості.

Перелік об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, та порядок залучення працездатних осіб в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт і питання їхнього соціального захисту з урахуванням вимог закону визначаються Кабінетом Міністрів України.

Через збройну агресію російської федерації 24 лютого введено воєнний стан в Україні, який триває до цього часу. (24.02.2022 – введено; з 21.11.2022 – строк дії продовжено до 19.02.2023 –згідно поданого Президентом законопроекта).

В Указі Президента України про введення воєнного стану, у тому числі зазначається: вичерпний перелік конституційних прав і свобод людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану із зазначенням строку дії цих обмежень, а також тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

В Україні або окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військовим командуванням разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самотійно, або із залученням органів виконавчої влади та самоврядування запроваджуватись наступні заходи правового режиму воєнного стану:

- Встановлення (посилення) охорони об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і введення особливого режиму їх роботи (Перелік таких об'єктів та порядок їх охорони затверджується КМУ);
- Запровадження, у порядку визначеному КМУ комендантської години (заборона перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлення спеціального режиму світломаскування;
- Встановлення, у порядку визначеному КМУ, особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства також руху транспортних засобів.
- Перевірка, у порядку визначеному КМУ, документів у осіб, а в разі потреби проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів,

службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України;

- Заборона проведення масових заходів та акцій;
- Встановлення, у порядку визначеному КМУ, заборони або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб на території, на якій діє воєнний стан;
- Проведення евакуації населення у разі виникнення або загрози виникнення надзвичайної ситуації, а також із зон збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій) у безпечні райони.

За рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом з правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності.

Згідно ст.2 Закону України про Національну поліцію: Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

2. Особливості діяльності НП під час правового режиму воєнного стану.

Виходячи з наведеного вище, основні сили та засоби підрозділів Національної поліції і, в першу чергу, служби, які здійснюють превентивну діяльність під час проведення заходів правового режиму воєнного стану залучались до виконання наступних завдань:

1. Несення служби на блок-постах, розташованих у м. Харкові та на території районів області. З урахуванням динаміки розвитку ситуації на території області кількість та місця розташування блок-постів періодично змінюються. *Таким чином в той чи інший час на території Харківської області функціонувало до 100 блок-постів, для несення служби на яких залучалось щодобово до 650 поліцейських.*

Основними завданнями блок-постів визначено:

- виявлення та встановлення осіб, причетних до співпраці з окупаційними військами, шпигунства, колабораційної, диверсійної, розвідувальної, терористичної та іншої діяльності, спрямованої проти України;
- виявлення та вилучення з незаконного обігу зброї, боєприпасів до неї, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів, та психотропних речовин;
- виявлення та документування порушень адміністративного законодавства (зокрема керування транспортними засобами у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння).

З початку воєнного стану на блокпостах виявлено та вилучено 44 одиниці вогнепальної зброї; 2747 набоїв, 52 гранати, 46 одиниць холодної зброї, 1631,5 грамів марихуани, 42 грами психотропних речовин. Виявлено 727 фактів керування транспортними засобами у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

2. Несення служби у складі піших та автопатрульних нарядів. *Так, в середньому за добу на службу заступає 1347 поліцейських у складі 417 нарядів.*

Основними завданнями нарядів поліції визначено:

- Забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях та в інших громадських місцях;
- Виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень;
- Реагування на заяви та повідомлення громадян про вчинені злочини та інші правопорушення (щодоби надходить близько **1,2 тис. повідомлень** про злочини та події, у т.ч. пов'язані з військовими діями);

- Контроль за дотриманням обмежень передбачених на період комендантської години;

3. Здійснення подомових та поквартирних обходів помешкань громадян.

Основними завданнями нарядів поліції визначено:

- Установлення та відпрацювання осіб, які можуть бути причетними до співпраці з окупаційними військами, шпигунства, колабораційної, диверсійної, розвідувальної, терористичної та іншої діяльності, спрямованої проти України (далі - особи, які підтримують агресію російської федерації);

- Комунікація з органами державної влади, органами місцевого самоврядування й органами соціального захисту щодо встановлення чисельності та місць перебування внутрішньо переміщених осіб з метою виявлення серед них таких, які можуть займатися незаконною діяльністю, пов'язаною зі співпрацею з російськими окупантами.

- Профілактичні відпрацювання готелів, гуртожитків, інших помешкань тощо, спрямовані на встановлення місць проживання (перебування) громадян держави агресора, а також інших іноземців, осіб без громадянства, перевірку законності їх перебування та вжиття відповідних заходів реагування.

- Здійснення систематичної роботи щодо виявлення на території поліцейських діляниць раніше судимих осіб, які перебували на профілактичному обліку в територіальних (відокремлених) підрозділах поліції на тимчасово окупованих територіях держави, та в разі їх виявлення забезпечується своєчасна постановка таких осіб на облік, здійснення з ними профілактичної роботи з інформуванням територіального органу поліції про зміну місця проживання таких осіб.

Відпрацювання населених пунктів проводиться шляхом поквартирного, подворового обходу будинків з метою опитування місцевих мешканців, у тому числі похилого віку, щодо отримання інформації про осіб та факти, які становлять інтерес, особливо якщо указаний населений пункт перебував під тимчасовою окупацією, зокрема стосовно військовослужбовців російської федерації, які після завершення бойових дій могли залишитися в населених

пунктах або переховуватися поблизу них.

Здійснюється обмін інформацією із заінтересованими службами щодо осіб, які підтримують агресію російської федерації.

4. Супроводження заходів з евакуації населення із зон збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій) у безпечні райони.

Евакуація з тимчасово невідконтрольних громад Харківської області проводиться військовою адміністрацією разом з волонтерами та за участю служб: територіальних відділів поліції, спецпідрозділів поліції, УПД, УКР, працівники кінологічного центру, УСБУ, працівники ДСНС, карет швидкої медичної допомоги.

Так, у період з 06.06. по 05.09.2022 кожного понеділка здійснювалась евакуація людей з тимчасово окупованих територій до фільтраційного центру в м. Харків, де з ними працівниками УКР та УСБУ проводились бесіди, перевірки документів з метою встановлення їх особи, з метою недопущення проникнення осіб, підтримуючих агресора, на відконтрольну територію, у тому числі і під виглядом звичайного «мирного українця».

Поліцейські сектору та групи превентивної комунікації разом з працівниками ювенальної превенції УПД ГУНП в Харківській області залучались до забезпечення публічної безпеки та порядку, спілкування з громадянами.

За вказаний період з 06.06. по 05.09.2022 з тимчасово окупованих територій в Харківській області проведено 14 евакуаційних заходів участь у яких прийняло близько 20 275 осіб.

Для підтримання публічного порядку та безпеки громадян безпосередньо в місцях проведення заходу залучалось 1320 поліцейських. Однією з особливостей роботи поліції під час воєнного стану є забезпечення виконання додаткових обмежень конституційних прав і свобод, таких, як:

- *запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування (Комендантська година – заборона перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень);*
- *контроль за дотриманням особливого режиму в'їзду і виїзду та обмеження руху транспортних засобів, пересування людей, також руху*

транспортних засобів;

- перевірка документів у осіб, а в разі потреби проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян *(за винятком обмежень, встановлених Конституцією України)*;

- заборона проведення масових заходів та акцій.

- проводяться заходи з вилучення з незаконного обігу зброї (вилучено з незаконного обігу 232 од. вогнепальної зброї, 78,5 тис. одиниць боєприпасів, проведено оперативні закупівлі);

- проводяться огляди місць події після обстрілів та бомбардувань вивезення трупів та поранених;

Вказані обмеження дозволили:

- забезпечити правопорядок на території Харкова та області *(знизився рівеньзлочинності на 22%)*;

- не допустити дестабілізації обстановки в області;

- посилити боротьбу з диверсантами, їх посібниками та зрадниками.

3. Особливості поліцейської діяльності на деокупованих територіях.

Протягом вересня-жовтня збройними силами України звільнено понад 98% території Харківської області.

З метою відновлення правопорядку на деокупованій території:

- відновлено роботу підрозділів поліції на звільнених територіях;

- встановлено додаткові блок-пости, здійснюється перепускний режим;

- проводяться зачистки звільнених населених пунктів, виявляються можливі залишки живої сили противника, членів диверсійно-розвідувальних груп;

- здійснюється подворовий обхід;

- розміновується територія;

- здійснюється документування військових злочинів, учинених окупаційними військами;

проводяться огляди місця події із залученням фото- відеозйомки, допити свідків, призначаються необхідні експертні дослідження, а такожзбираються

речові докази;

-виявляються особи, причетні до колабораційної діяльності та співпраці з ворогом.

Щодня під час обстрілів, бомбардувань, повітряних тривог, поліцейські цілодобово забезпечують правопорядок та приймають безпосередню участь у виконанні завдань правового режиму воєнного стану, забезпеченні національної безпеки у тому числі:

- ✓ здійснюється цілодобове реагування на правопорушення та інші повідомлення;
- ✓ проводяться заходи з виявлення та затримання диверсійно-розвідувальних груп, їх членів, посібників, зрадників, колаборантів;
- ✓ спецпідрозділи спільно із збройними силами України приймають безпосередню участь у бойових діях;
- ✓ проводяться заходи з вилучення з незаконного обігу зброї
- ✓ огляди місць події після обстрілів та бомбардувань вивезення трупів та поранених;
- ✓ здійснюється несення служби на блокпостах;

З 24.02.2022 на блокпостах вилучено 44 од. вогнепальної зброї; 2,7 тис. набоїв, 52 гранати, 46 од. холодної зброї, 1,6 кг марихуани, виявлено 727 фактів керування транспортом у стані сп'яніння

- ✓ проводиться розмінування звільненої території, нерозірваних снарядів, ракет, мін;
- ✓ здійснюється посилена охорона важливих об'єктів національної економіки та об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населення;
- ✓ надається допомога в отриманні гуманітарної допомоги населенням, збройними силами України,

у тому числі здійснюється адресна доставка найбільш уразливим верствам населення продуктів харчування, ліків та інших необхідних товарів забезпечення евакуації населення у більш безпечні райони.

4. Взаємодія НПУ з іншими правоохоронними органами

під час дії правового режиму воєнного стану при виконанні завдань на деокупованих територіях.

Розглядаючи питання, щодо взаємодії органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами, і перш за все структурами, які входять до системи МВС, приходимо до висновку, що питанню організації та забезпечення взаємодії при виконанні службових завдань на деокупованих територіях приділяється значна увага керівництвом Держави та МВС.

В науковій літературі достатньо повно висвітлено таке поняття, як «взаємодія». Сучасний тлумачний словник української мови визначає це поняття як взаємозв'язок між предметами у дії, їх взаємовплив; чиясь погоджена дія, взаємодопомога. У свою чергу, сучасні науковці зазначають, що взаємодія елементів частини (у часі і просторі) додає певні контури частині, зміцнює її силу за допомогою спеціалізації і кооперації можливостей цих елементів. Головне в організації складається не в наборі кількості і якості елементів, що їх складають, а в їх взаємозв'язках, взаємодіях.

Узагальнюючи точки зору науковців, які вивчали питання діяльності НПУ та інших правоохоронних органів у справі забезпечення захисту прав і свобод громадян, можливість і значення їх взаємодії у цій справі, можемо зробити висновок, що ми маємо справу з взаємоузгодженою, спільною діяльністю вказаних центральних органів виконавчої влади, які керуються нормами діючого законодавства, мета якої забезпечити захист конституційних прав і свобод людини на територіях нашої держави, які були звільнені від російської окупації. Вивчення цього процесу взаємодії НПУ та інших правоохоронних органів дає можливість проаналізувати рівень впливutipсії чи іншої структури на спільний кінцевий результат, встановити можливості підвищення ефективності роботи, визначити її подальші напрямки. У зв'язку з цим взаємодію між правоохоронними органами необхідно розглядати як один із засобів підвищення ефективності такої роботи.

Враховуючи, що кожен правоохоронний орган має свої завдання та функції, які закріплені у відповідних нормативних документах, в разі організації

взаємодії між ними необхідно враховувати ці обставини. Також необхідно визначити наявність реальної можливості органу державної влади здійснити заходи по організації такої взаємодії.

Взаємодія не є самоціллю. Взаємодія – є засобом вирішення існуючих проблемних питань в роботі правоохоронних органів, підвищення професіоналізму їх роботи, належного забезпечення захисту прав і свобод людини в Україні.

15.11.2022 року міністром МВС Денисом Монастирським було підписано Наказ №740 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму», який визначає основні положення організації взаємодії ДПС та НПУ. Цей Порядок визначає механізм організації взаємодії Державної прикордонної служби України (далі - Держприкордонслужба) та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму в умовах виникнення порушень публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави з метою запобігання протиправній діяльності в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах та припинення такої діяльності. Зазначено, що сили і засоби Держприкордонслужби та Національної поліції України використовуються з метою:

- 1) припинення порушень публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також суспільства і держави в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах, що здійснюються: у вигляді зборів, мітингів, вуличних походів, що відбуваються з порушенням установленого порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, погроз особовому складу правоохоронних органів і громадянам, а також блокування підрозділів Держприкордонслужби, під'їзних шляхів до пунктів пропуску через державний кордон України та до контрольних пунктів в'їзду-виїзду, місць несення служби прикордонних нарядів; шляхом спроб переміщення чи руйнування прикордонних знаків та інших об'єктів прикордонної інфраструктури;

- 2) належного реагування на протиправні дії та їх недопущення в разі:

виявлення спроб в'їзду в Україну та виїзду з неї осіб, які можуть бути причетні до терористичної діяльності або не мають законних підстав для в'їзду в Україну та виїзду з неї;

виявлення спроб незаконного переміщення через державний кордон в Україну зброї, боєприпасів, вибухових і радіоактивних речовин та інших предметів, що можуть бути використані як засоби вчинення терористичних актів, іншої протиправної діяльності в Україні;

отримання інформації щодо масового прибуття нелегальних мігрантів із метою подальшого переправлення через державний кордон України;

інших порушень режиму державного кордону та прикордонного режиму в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах, що становлять загрозу публічній безпеці і порядку.

Також визначені рівні, на яких здійснюється взаємодія Держприкордонслужби та Національної поліції України, а саме:

- 1) на центральному рівні - між Адміністрацією Держприкордонслужби і центральним органом управління Національної поліції України;
- 2) на регіональному рівні - між органами охорони державного кордону та територіальними (у тому числі міжрегіональними) органами Національної поліції України;
- 3) на місцевому рівні - між підрозділами охорони державного кордону та підрозділами територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів (підрозділів) Національної поліції України.

Під час взаємодії Держприкордонслужби та Національної поліції України безпосередньо залучаються:

від Держприкордонслужби - сили і засоби органів (підрозділів) Держприкордонслужби;

від Національної поліції України - сили і засоби органів (підрозділів)

Національної поліції України. Взаємодія Держприкордонслужби та Національної поліції України здійснюється шляхом забезпечення координації дій органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму в умовах виникнення порушень публічної безпеки і порядку, прав і

свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; видання актів організаційно-розпорядчого характеру та рекомендацій із питань забезпечення взаємодії органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України.

Взаємодія Держприкордонслужби та Національної поліції України на регіональному та місцевому рівнях організовується на підставі спільних **Планів взаємодії** (далі - плани взаємодії), які розробляються органами (підрозділами) охорони державного кордону за участю представників територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів (підрозділів) Національної поліції України, у межах ділянок відповідальності органів (підрозділів) охорони державного кордону, затверджуються керівниками цих підрозділів та уточнюються один раз на рік або в разі потреби внесення суттєвих змін. У **Плані взаємодії** визначається:

-мета застосування сил і засобів органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України;

-завдання під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму в умовах виникнення порушень публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; склад та порядок залучення сил і засобів органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України;

-напрямки, райони та об'єкти ймовірного здійснення протиправної діяльності;

характер можливих кризових ситуацій у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах;

-порядок обміну та уточнення інформації. До **Плану взаємодії**

додаються:

розрахунок (таблиця) сил і засобів органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України в межах ділянок відповідальності органів охорони державного кордону з урахуванням розміщення територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів (підрозділів) Національної поліції України;

схема оповіщення органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України в разі їх залучення до виконання завдань та інформування заінтересованих органів;

план та/або графік спільних навчань із реагування на порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах.

Витяги з **Плану взаємодії** надсилаються органами (підрозділами) Держприкордонслужби та Національної поліції України до підпорядкованих їм підрозділів, сили і засоби яких залучаються до реагування на порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави в прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі. Основними формами взаємодії органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України є:

1) проведення спільних операцій та інших заходів, спільне місце несення служби прикордонних нарядів органів (підрозділів) охорони державного кордону та нарядів органів (підрозділів) Національної поліції України;

2) проведення спільних навчань (тренувань) щодо порядку дій сил та засобів органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України під час запобігання та недопущення протиправної діяльності в прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі;

3) обмін інформацією (у тому числі оперативною) про обстановку на державному кордоні України, у прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах;

4) проведення спільних нарад із питань запобігання та недопущення протиправної діяльності в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах.

Залучення сил і засобів органів (підрозділів) Національної поліції України, визначених планом взаємодії, здійснюється на підставі доручення (наказу) начальника відповідного територіального (у тому числі міжрегіонального) органу Національної поліції України, виданого відповідно до письмового запиту начальника органу охорони державного кордону.

Запит про залучення сил і засобів Національної поліції України складається начальником органу охорони державного кордону у строк, що не перевищує 12 годин із моменту прийняття рішення, та надсилається до територіального (у тому числі міжрегіонального) органу Національної поліції України в межах ділянки відповідальності органу охорони державного кордону.

У разі потреби залучення додаткових сил і засобів, у тому числі з інших регіонів, від Адміністрації Держприкордонслужби до центрального органу управління Національної поліції України надсилається запит, у якому наводиться обґрунтування збільшення чисельності сил і засобів та вказується підстава (мета) залучення сил і засобів органів (підрозділів) Національної поліції України, час та район проведення спільних заходів, уточнюється обсяг завдань.

У разі потреби невідкладного залучення сил і засобів органів (підрозділів) Національної поліції України повідомлення про необхідність негайного реагування органів (підрозділів) Національної поліції України здійснюється засобами телефонного або іншими видами зв'язку. Координація спільних заходів органів (підрозділів) Держприкордонслужби та Національної поліції України під час реагування на порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави на регіональному та місцевому рівнях здійснюється начальником органу охорони державного кордону, на ділянці відповідальності якого виникла загроза порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, суспільства і держави або здійснення превентивної діяльності.

Під час спільних операцій та інших заходів можуть використовуватися повітряні судна, катери Держприкордонслужби та Національної поліції України та інша техніка.

Зв'язок між органами (підрозділами) Держприкордонслужби та Національної поліції України під час виконання спільних завдань забезпечується

органом охорони державного кордону, на ділянці відповідальності якого здійснюється проведення спільних заходів.

Для підвищення ефективності взаємодії не менше ніж один раз на рік між органами (підрозділами) охорони державного кордону та територіальними (у тому числі міжрегіональними) органами (підрозділами) Національної поліції України охорони державного кордону та органами (підрозділами) Національної поліції України проводяться спільні навчання з реагування на порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах. Під час проведення спільних навчань удосконалюються та налагоджуються алгоритми дій у разі загрози порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави з метою запобігання та недопущення протиправної діяльності в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах. Наразі в Україні на тлі гібридної війни з РФ тривають радикальні соціально-економічні і політичні зміни, які у більшості випадків уповільнюються внаслідок загострення криміногенної обстановки, зростання рівня організованої злочинності, високої ймовірності виникнення масштабних масових заворушень, особливо у великих містах та на де окупованих територіях. Це потребує від Національної гвардії України (військове формування з правоохоронними функціями), інших сил громадської безпеки максимальної концентрації зусиль на основних напрямках протидії агресивному злочинному середовищу на етапах розроблення і реалізації адекватної цим проявам стратегії і тактики боротьби. Широкий комплекс заходів, які здійснюють частини та підрозділи Національної гвардії України (НГУ) сумісно з Національною поліцією України (НПУ), іншими силами громадської безпеки, відіграють важливу роль у боротьбі зі злочинністю, у підтриманні громадського порядку та громадської безпеки.

Ситуація, яка складається на деокупованих територіях, вимагає від особового складу правоохоронних органів залучення сил та засобів військових частин (підрозділів) НГУ до виконання завдань з ОГП, до участі в заходах щодо попередження злочинів, які тривають і вчиняються із застосуванням (використанням) вогнепальної зброї, вибухових пристроїв або/та речовин, а

також злочинів, які можуть викликати суспільний резонанс. Залучення військових частин (підрозділів) НГУ у разі введення правового режиму воєнного стану та для взяття участі в ліквідації надзвичайних ситуацій здійснюється з урахуванням вимог Законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про основи національного спротиву», «Про оборону України», «Про Національну гвардію України», «Про Національну поліцію», нормативно-правових актів МВС, у тому числі Наказів МВС України «Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України» та «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку», а також Наказу Головнокомандувача Національної гвардії України «Про порядок організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України». Вищезазначені нормативні документи встановлюють порядок та особливості несення служби нарядами НГУ та НПУ, а також визначають порядок їх взаємодії при виконанні завдань по охороні публічного порядку, в тому числі і на деокупованих територіях. Головні питання взаємодії визначає командир з'єднання (військової частини), розробляє штаб, і вони відображаються у плані основних заходів, у плані роботи штабу, служб, інших документах, а також у плановій таблиці взаємодії або схемі взаємодії. Слід також зауважити, що взаємодія організовується як між службами, підрозділами, такі з органами, установами НПУ, іншими силами громадської безпеки. Треба розрізняти організацію внутрішньої і зовнішньої взаємодії. Практика взаємодії НГУ та НПУ при виконанні службових завдань на деокупованих територіях показує, що крім організації постійної взаємодії, яка здійснюється у повсякденній діяльності, необхідно виділити організацію тимчасової взаємодії, метою якої є вирішення разових завдань, після виконання яких взаємодія завершується (охорона громадського порядку під час масових заходів, затримання злочинців, які втекли з-під охорони варт тощо). Діяльність з організації взаємодії здійснюється у двох

основних напрямках: цевзаємодія в цілому під час виконання загальних завдань та під час виконання окремих завдань (що виникають раптово).

До забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку залучаються:

- від Національної гвардії України - військові частини (підрозділи), на які покладено функції з охорони громадського порядку (далі - військові частини НГУ);

- від Національної поліції України - територіальні органи Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях і місті Києві, їхвідокремлені підрозділи (далі - органи поліції).

Взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється в межах, визначених законодавством, а саме шляхом:

- спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

- забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

- проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

Основними питаннями, які підлягають уточненню під час організації взаємодії між частинами НГУ, іншими силами правопорядку, є:

- порядок оповіщення та підтримання зв'язку;
- обмін інформацією, надання взаємодопомоги;
- установлення меж районів (зон) відповідальності;
- розподіл завдань і функцій для запобігання масовим заворушенням;
- порядок підпорядкованості.

У ході організації взаємодії по забезпеченню громадського порядку і безпеки під час проведення масових заходів старший оперативний начальник командир з'єднання (військової частини) НГУ додатково визначають:

- час і послідовність, зосередження сил і засобів у районі несення служби і заняття вихідного положення;
- порядок оточення району проведення масових заходів і звільнення від сторонніх осіб;
- порядок сумісних дій у разі ускладнення обстановки (скупчення громадян, загроза прориву лінії оточення, запобігання провокаціям злочинних елементів, виникненню паніки), а також за надзвичайних обставин;
- порядок доставки і місця передачі затриманих порушників поліції;
- місце збору підрозділів (військових нарядів) після виконання завдання і порядок руху до пунктів дислокації;
- порядок і сигнали взаємного розпізнавання.

Узгодження зусиль взаємодіючих сторін організовується керівником оперативного штабу, його заступником, а також іншими посадовими особами за їхніми вказівками. Воно здійснюється під час планування дій, а також на сумісних навчаннях, заняттях, нарадах у процесі розроблення службових документів. Основні напрями роботи з підвищення ефективності взаємодії НГУ і НПУ доцільно розглядати у трьох аспектах:

- 1) це виконання завдань в умовах повсякденної діяльності;
- 2) виконання завдань за надзвичайних ситуацій;
- 3) виконання завдань за умов правового режиму воєнного стану.

У разі раптового загострення оперативної обстановки керівники головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях і місті Києві з метою своєчасного реагування на загрози публічній (громадській) безпеці і порядку або припинення їх порушення звертаються до начальника територіального управління НГУ в межах його зони відповідальності (оперативного реагування) з усним запитом про залучення сил та засобів військових частин НГУ. Запит у найкоротший строк (не пізніше 24 годин з початку несення служби) оформляється письмово та надсилається в установленому порядку до територіального управління НГУ.

Про необхідність залучення додаткових сил і засобів з інших оперативно-територіальних об'єднань НГУ для виконання завдань, керівники головних

управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях і місті Києві доповідають Голові Національної поліції

України, який звертається до Міністра внутрішніх справ України з клопотанням про додаткове виділення сил та засобів НГУ.

Остаточне рішення щодо додаткового виділення сил та засобів НГУ приймається Міністром внутрішніх справ України.

Під час виконання завдань, особовий склад військових частин (підрозділів) НГУ перебуває в оперативному підпорядкуванні керівника органу поліції або особи, яка виконує його обов'язки. З урахуванням оперативної обстановки район виконання завдань (маршрут патрулювання, пост, квадрат) визначається керівником (заступником керівника) органу поліції за погодженням з командиром (заступником командира) військової частини НГУ.

Перед заступанням на службу керівник органу поліції або уповноважена ним особа проводить інструктаж особового складу, задіяного до виконання завдань, організовує взаємодію, забезпечує зв'язок та здійснює контроль за несенням служби.

Заходи щодо взаємодії з'єднань (частин) НГУ і НПУ відображаються у планах роботи територіальних органів поліції. У таких планах доцільно виділити самостійний розподіл, в якому мають бути передбачені:

- заходи, що здійснює командир частини (підрозділу) НГУ з територіальними органами поліції, де вказуються: місце і час їх проведення, виїзди відповідних керівників до взаємодіючих органів для уточнення і сумісної перевірки раніше узгоджених питань; порядок перевірки дійсності планів дій з'єднань і частин НГУ за надзвичайних обставин з участю взаємодіючих сторін;
- заходи щодо поліпшення взаємодії в системі логістики (всебічного забезпечення).

План основних заходів, поданий у такому вигляді, більш повно і детально розкриє основний зміст взаємодії, показує способи його реалізації для успішного виконання завдань НГУ в особливих умовах. До основних способів доведення інформації до виконавців можна віднести:

- запрошення керівників взаємодіючих сторін у штаби частин;
- сумісні заняття і навчання згідно з планами дій за надзвичайних

обставин;

- обмін різними документами та ін.

Водночас, як показує практика, у сучасних умовах виникають значні труднощі, оскільки командири частин і підрозділів НГУ, територіальних органів поліції, інших сил правопорядку не підпорядковані один одному, функції та завдання у сфері охорони громадського порядку і забезпеченні громадської безпеки не розподілені, а взаємодія організовується на підставі рішення старшого оперативного начальника. Крім того, треба мати на увазі, що сумісні завдання вирішуються і під час ділових зустрічей, особистих контактів суб'єктів взаємодії шляхом узгодження виникаючих питань. Розвиток і нормативне закріплення таких зв'язків також є одним із напрямів об'єднання відповідних зусиль.

Аналіз сумісної діяльності Національної гвардії України і Національної поліції України в сучасних умовах, а також відповідний зарубіжний досвід дають змогу визначити найбільш важливі завдання взаємодіючих сторін. Їх сутність зводиться до забезпечення:

- єдиного розуміння всіма командирами і керівниками взаємодіючих сторін замислу старшого оперативного начальника;
- твердого знання зацікавленими особами поставлених завдань і способів сумісних дій для їх виконання;
- правильного з'ясування отриманих завдань усім особовим складом взаємодіючих структур; – систематичності взаємного обміну інформацією про обстановку між командирами Національної гвардії України та іншими органами правопорядку (силовими структурами);
- безперервним, стійким і надійним зв'язком між пунктами управління взаємодіючих сторін;
- сумісного відпрацювання найбільш важливих документів стосовно організації службової діяльності у разі ускладнення обстановки;
- завчасного узгодження намічених заходів з виконання відповідних наказів МВС та інших нормативних актів;
- сумісного контролю за виконанням наказів, розпоряджень, планів та узгоджених заходів, надання взаємної практичної допомоги;
- своєчасного доведення до всіх сил порядку взаємодії відповідно до

уточнених або знову прийнятих рішень;

– установлення і засвоєння всіма органами управління єдиної системи сигналів взаємодії.

В тому числі здійснюється адресна доставка найбільш уразливим верствам населення продуктів харчування, ліків та інших необхідних товарів забезпечення евакуації населення у більш безпечні райони.

Розглядаючи питання взаємодії НПУ зі СБУ зазначаємо, що у період дії правового режиму воєнного стану на деокупованих територіях потребують документування злочини, не притаманні мирному часу – злочини, пов'язані зі збройним конфліктом, а саме:

- обстріли, бомбардування, через які загинули, поранені люди;
- зруйновані та пошкоджені житлові, нежитлові будівлі, інфраструктурні об'єкти, транспортні засоби;
- вчинені агресором військові злочини на окупованій території – всі мають бути задокументовані.

Зібрані докази мають бути представлені у міжнародних судах для притягнення до відповідальності країни-агресора, військових злочинців, а також стягнення репарацій для відшкодування завданих збитків.

З 24 лютого розпочато понад 5,8 тисяч кримінальних проваджень щодо злочинів, пов'язаних зі збройним конфліктом.

До органів СБУ за підслідністю передано понад 4,9 тисяч кримінальних проваджень (ст. 438, 110, 111¹, 111², 436², 111, 113, 437, 114² КК України).

Зареєстровано 5849 воєнних злочинів, у т.ч.:

207 – ст. 110 КК України (посягання на територіальну цілісність і недоторканість);

11 – ст. 111 КК України (державна зрада);

423 – ст. 111¹ КК України (колабораційна діяльність);

35 – ст. 111² КК України (пособництво державі-агресору); 2 – ст. 113 КК України (диверсія);

3 – ст. 114² КК України (поширення інформації про переміщення військ); 9 – ст. 260 КК України (створення збройних формувань);

51 – 436² КК України (виправдовування, визнання правомірною, заперечення

збройної агресії);

2 – ст. 437 КК України (підготовка та ведення війни);

5106 – ст. 438 КК України (порушення законів та звичаїв війни). Загалом, поліцейські зобов'язані виконувати завдання і в мирний час і в умовах воєнного стану, різниця полягає під час війни:

- у збільшеній відповідальності правоохоронців перед суспільством у скрутний для країни час,
- нараженні поліцейського на більшу небезпеку при виконанні службових обов'язків (*робота під час обстрілів та бомбардувань*);
- певне збільшення повноважень поліції;
- а також збільшення навантаження (*посилений варіант несення служби, несення служби в додаткових нарядах, вчиненні злочинів не притаманних мирному часу тощо*).

5. Зміни до «кримінального» законодавства, які були внесені Верховною Радою під час війни і пов'язані з воєнним станом.

У березні до Кримінального кодексу України включено статті

1) 111-1 «Колабораційна діяльність», що охопила значну кількість складів кримінальних правопорушень щодо співпраці з державою-агресором. Основний об'єкт правопорушення є національна безпека України, додатковий - життя і здоров'я людей та право власності

Суб'єктивна сторона характеризується прямим або непрямым умислом. Важливе значення має добровільність дій.

(ЗУ «Провнесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність»).

Результати роботи підрозділів НП Харківської області щодо виявлення злочинів, передбачених ст. 111¹ ККУ:

Ст. 111¹ КК України:

- 423 задокументовано осіб;

- 88 повідомлено про підозру;

- 45 направлено до суду;
- 237 розслідується;
- 9 закрито;
- 128 передано до СБУ.

2). Ст. 436² ККУ «Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників», в якій визначено десять форм злочину, з якими Ви самостійно ознайомитесь. (ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції»). Результати роботи підрозділів НП Харківської області щодо злочинів, передбачених ст. 436² ККУ:

Ст. 436² КК України:

- 51 зареєстровано;
- 15 повідомлено про підозру.

Зверніть увагу на відмежування даної норми від інших складів злочину, а саме ст. 436 та ч 6 ст. 111-1 КК України.

Загалом, за результатами роботи з протидії колабораційній діяльності, поліцією Харківщини:

- викрито та повідомлено про підозру 118 особам (89 – ст. 111-1 КК України, 15 – ст. 436-2 КК України, 8 – ст. 111-2 КК України, 3 – ст. 260 КК України, 2 – ст. 111 КК України, 1 – ст. 114-2 КК України).
- направлено до суду 59 кримінальних проваджень (45 – ст. 111-1 КК України, 11 – ст. 436-2 КК України, 1 – ст. 111 КК України, 1 – ст. 111-2 КК України, 1 – ст. 114-2 КК України)

триває розслідування 284 кримінальних проваджень.

Необхідно також звернути увагу на такий склад злочину, як мародерство ст.432 ККУ, (ЗУ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство»). Результати роботи підрозділів НП Харківської області щодо такого виду злочинів:

- повідомлено про підозру – 1000;

- направлено до суду – 797;
- у провадженні – 3490.

Окрім внесення додаткових статей, до Кримінального кодексу України внесено зміни щодо посилення відповідальності за вчинення злочинів в умовах воєнного або надзвичайного стану:

- ст. 191 (привласнення),
- ст. 187 (розбій),
- ст. 186 (грабіж),
- ст. 189 (вимагання),
- ст. 185 (крадіжка)

четверту частину статті доповнено словами "чи в умовах воєнного або надзвичайного стану».